

MENSILE.

Conto corrente con la Posta.

3. ŠTEV.

I. LETO.

NAŠ GLAS

GLASILO UDRUŽENJA SLOV.
SREDNJEŠOLCEV V ITALIJI.

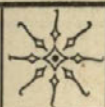
NOVEMBER 1925

NAŠ GLAS izhaja mesečno v Trstu. · Cena posamezni številki Lit. 2.—. Naročnina do konca l. 1925 Lit. 8.—. — Za Jugoslavijo: Posamezna številka Din. 5.— Naročnina do konca l. 1925 Din. 20.—. · Uredništvo in upravništvo v Trstu. — Odgovorni urednik: Pahor Roman. · Rokopise je pošiljati na naslov: Trieste, Casella postale 348; · Tiskala Tiskarna „Edinost“ v Trstu, Via S. Francesco d' Assisi 20.

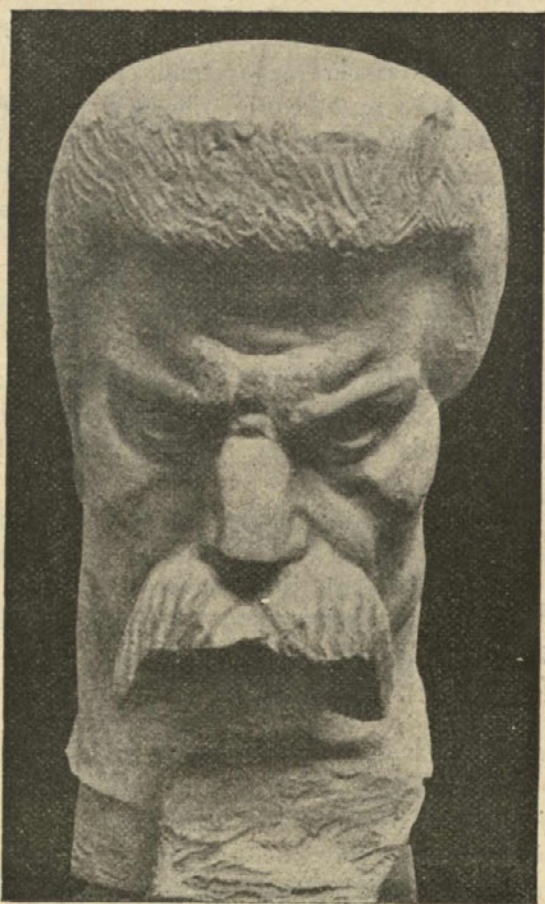
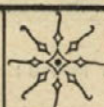
KAZALO:

KRALJEVIĆ MARKO. — (Ivan Meštrović.)	Stran 49
MLADOST I DOBA. — (I. M-vič.)	50
IŠČEM TE. — (Mirjam Volkovi.)	51
JUTARNJA PESMA. — (Pr. M. Antura.)	51
IZ „IMPROVIZACIJA“. — (Gervais Drago.)	52
MOJA MATI U NOČI. — (Ivo Mihovilović.)	52
NJUNA ZVEZDA. — (Korolanski.)	55
URE . . . — (Igor Volk.) — Pesem.	53
ŽIVOT I NESTAJANJE. — (Isiranka.)	54
NOVO VREME. — (Gervais Drago.)	55
SLAVENSKA BUDUČNGST. — (N. N.)	56
DIJAŠKO PISMO IZ JUGOSLAVIJE. — (Branimir D. Jačranski.)	58
SREDNJEŠOLSKI ŽIVOT. — (Tugomil Ujčić.) — Nastavak.	61
JESENSKA MISEL. — (A. C.-k.) — Pesem.	64
VEČNA MELODIJA. — (Joža.) — Pesem.	64
ŠKOLA ŽIVOTA. — (Dragovan Vinkov.)	65
NESTRUČNOST ITALIJANSKIH UCITELJSKIH ŠKOLA. — (Tone Peruško-Petrov.)	68
VESTNIK: Našemu tovarišu Brgincu Vladimirju. · VI. redni občni zbor D. S. S. iz l. „Zora“. · VII. Kongres Saveza jugoslovanskih srednješolskih udruženj. · Kongres ukrajinskega dijaštva. · Slovanski dijaški tisk.	Str. 70, 71
LISTEK: Jakob Ruda. · Politeama Rossetti	71, 72

NA PLATNICAH: Listnica uredništva. · Listnica uprave. · Za tiskovni sklad.

NAŠ GLAS

Ivan Meštrović: KRALJEVIČ MARKO.

I. M-vić :

Mladost i doba.

Mladost postoji i to svesno postoji i ako se u to sumnja i ne veruje danas, kada je već u svim krugovima zavladao mišljenje o degeneraciji i nestajanju idealne, zdrave i nadobudne mladosti.

Danas kada postoji verzija i tvrdnja da je sva mladost, apsolutno sva, uzela za svoj idejni znak bivolske noge, da je sva zapala u posleratni kaos materijalizma, površnosti ili snobizma — javlja se ipak jedna mladost, koja je stala u mlad i odvažan životni stav. Mladosti je te u celome svetu i ta je mladost postavljena danas kao nikada do sada nejunačkome vremenu nasuprot i usprkos.

Da li pravo, razumno ili ne, mišljenju onih, koji su izvan njihovog kruga, sinovi danas ispituju široko razgoračenih očiju svet, život, koji su im ocevi predali, te su duboko nezadovoljni njegovim pojedinostima.

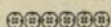
Za te je nove i vedre sinove svet otaca duboko licemeran, obeljen izvana pobožnim sentimentalizmom ili grub i trgovački do zgražanja. U jednom se i drugom slučaju iznutra gnoji nečistoćom i niskostima.

To je najnormalniji i svakako veran nalazak posvuda budne ove nove mladosti, pune neverovatnog idealizma, koji još ipak nije udušen ni smalaksao. Taj je idealizam samo podržavan osećajem nezadovoljstva i jakom verom u bolje.

Ima li pak ova mladost jakog i neoborivog smisla za život nov i puniji i ako njezina volja daje slutnju jedne zrelije baze sredjenijem životu — pripada joj nada sve pravo, da gleda kako želi i da govori što misli.

I ne bi se smela podržavati i dalje obmana i sumnja o degeneraciji i iščezavanju mladosti. Njezin je glas doduše nezgrapno možda i neskladan i zvuči oštro u ušima starijih ljudi.

Uza sve to glas će se mladosti čuti i biće to za opšte dobro — jer nije nego izraz života kojega voli i kojega želi.

Mi, naročito mi Slaveni, osećamo uza sve što Zapad ima i što nam daje i zašto smo mu zahvalni — da tu ipak za našu potrebu nešto nedostaje. Za nas je taj cijeli Zapad slikovio rečeno preuzak.

Premda je ta kultura dala i umetnost i nauku i filozofiju, premda je danas vanjskom civilizacijom uniformisala sve narode i države, svaki Slaven oseća, da u toj kulturi ne dostaje druga strana o potpunoj čovečjoj ličnosti.

Ni jedan uistinu slovenski duh nije se na toj kulturi smirio.

DVORNIKOVIĆ.

L'offensor obblia

Ma non l'offeso i ricevutti oltraggi..

METASTASIO.

Mirjam - Volkovi:

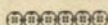
Iščem te.

Jaz te iščem. Zvečer slonim na oknu in opazujem šetalce v drevoredu; poslušam korake: je to tvoj korak? Med tisoči bi ga spoznala. Tako hodiš edino ti. Poslušam korake, poslušam — a kje si? Ni bil tvoj korak, to je bil pač nekdo drugi, zapozneli potnik, ki roma bogve od kje in bogve kam. Ti prideš v jutru, ko bo rdela zarja nad gorami in bodo odsevali v rdečem svitu naši tihi gorski domovi in plodne poljane. Takrat prideš kakor svat in sredi množice te bom spoznala.

Hodim po ulicah. Glej, tam prihaja nekdo; tako znan mi je obraz, znan izraz teh resnih in mirnih oči. Postojim. Mogoče je on? Mogoče si to ti? Gledam in čakam, da se ozreš, da me spoznaš. Ko je tik ob meni, vidim, da nisi ti; tuj obraz, zelo tuj in oddaljen me začudeno motri. Ne, to nisi ti, tebe ne najdem na ulici. —

In hodim dalje kakor romar. Včasih obstanem pod oknom na ulici in poslušam. Zdi se mi, da si govoril ti. Ali ni bil tvoj glas? Poslušam, poslušam — a vedno zaman. Čakam nate in ko mislim, da si ti, ko vztrepeta duša v pričakovanju, obstanem razočarana: bila je pač samo prevara.

In tako te iščem od jutra do poldne, od poldne do večera; iščem te, ko stopam po samotnih gorskih stezah, ko spem trudna skozi bele vasice in zelene poljane: sredi steze postojim in iščem obraz tvoje duše. Iščem te v polju in v vasi, pred tovarnami in rovi, iščem v društvih, v kavarnah, na sestankih, v umetnosti, iščem vsepovsod: človeka, ki mu je življenje delo in ne samo fraza. —

Pr. M. Antura:

Jutarnja pesma.

Nočna vela venu a sfere se plave,
u litraju kasnom zadnja trne zvezda,
smreke se i smilje i sanjive trave
već bude, a trepte sakrivena zvezda.

Seoski je toranj ko talire zvečne
po zvučnome bregu i niz bujna žita
već prosno zvona, dok kroz dolce ječne
u kolima svetlim jutro u kraj hita.

Azur se već sjaji u mekome valu,
a bela se kiša sve po pesku prosu.
Ja ko rani znamen čekam dan na žalu
pa mi jutro kosu svu biserjem osu.

A galeb lepeće svoja bela krila,
sjaje se i šire svodovi bez svezda.
Zrakom cvatu boje, razleće se svila
i jutarnja radost — pesma skrutih gnezda.

Gervais Drago:

Iz „Improvizacija“.

Mojoj prijateljici.

Tvoj je život ogorčena borba za svagdanji kruh i bolju budućnost.
Moj je život besciljeno lutanje i uživanje svih boli i radosti na koje
naidjem.

Tvoje su želje male i sićušne, kao i Tvoj život i zato se sve ispunjuju.
Moje su želje velike, kao oceani i nijedna se ne može ispuniti.
To je razlika medju nama i zato je moj život lepši od Tvoga.

Želja za tišinom.

Sve su češći dani, kad se zaželim mira, kad čeznem za tišinom.

Tražim tišinu očajnom uporišću.

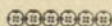
Tražim je na poljima i livadama, u sakritim dōcima, u dubokim
šumama, —

tražim je na morskoj pučini, u tihim noćima, kad mesečina blešti na
vodenoj plosi, —

tražim je u tamnim i mračnim sobama, gde vlada mrtvački mir i gde
zaudara po raspadanju, —

tražim je u velikim i pustim crkvama, gde se zvuk mojih koraka ope-
tuje u svakome kutu i gde stoje u senama ukočeni sveci.

Ali tišine ne mogu da nadjem, jer nemir je u meni.

Ivo Mihovilović:

Moja mati u noći.

(Fragmenat)

Stoje tako u noći ćutljivo moja mati i njezino srce. I plaču dobre, do-
bre suze...

Dok mi san golica radost mladosti, dok su na mom nebu zvezde žuta,
vesela zvonca u razdraganom hihotu.

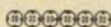
Ćute tako i bdiju otešćalo u noći i u sebi. Jednolično. Iz noći u noć.

A ja ću sutra opet nositi svoje oči i radosno gledanje po cestama, koje
mame i koje se podavaju. Sipati ću kliktaje na obesne vetrove, drugove
moje, koji me vole. I moje će se telo u svojoj atmosferi mnogo smeјati.

Za moje sutra, za svaki moj zanosni budući korak na lepršavoj belini
mladih cesta, ćute tako i plaču jednu dobru, mekanu suzu.

Jer ne veruju u ceste i jer sumnjaju u sutra...

I drhću moja mati i njezino srce. U sebi i u noći. Sve dok jutro ne
ulije malo dana i malo moje mladosti u njihovu ćutljivost i sumnje.

Korotanski :

Njuna zvezda.

Slonela sta ob oknu in zrla v zvezdnato nebo. —

Zvezde tam gori, zvezde v mladih srcih.

Zvezde tam gori žarijo vedno, neprestano. Pride vihar, prižene oblake. zvezde zakrije. Pride vihar, megle razžene, in zvezde zopet žarijo.

Zvezde v mladih srcih so kakor cvetlice spomladi: pride slana in jih pomori.

Zvezde v mladih srcih so kakor klasje poleti: zahrušči toča, in klasje leži razbito na tleh.

Zvezde v mladih srcih so kakor listje jeseni: pihne vetrič, in listje se vsuje v grob.

Zvezde v mladih srcih so kakor šibka drevesca pozimi: naletava sneg, drevesca se šibé, klonejo pod težo odeje in se prelomijo.

Slonela sta ob oknu in zrla v zvezdnato nebo...

Ljubezen jima je dala besedo: «Glej, dragica, ono veliko zvezdo; Venera je. Kaj, ko bi jo imenovala najino zvezdo?»

In ta misel, porojena iz čiste ljubezni, se je izlila iz srca v srce...

«Kadar bova ločena, se bo najin pogled srečaval na najini zvezdi.»

Zvezde tam gori žarijo vedno, neprestano.

In tudi Venera, njuna zvezda se svetlika v bajni svetlobi.

Pa je sama slonela sinoči ob oknu in govorila v solzah spočeto besedo: «Bila je najina zvezda»...

Igor Volk :

Ure...

Tako tečejo ure..

Kot kaplje deževne,
težko, počasni,
zapuščene in revne
mi tečejo ure...

In jaz čakam...

Tema... vseokrog neprodurna,
vseokrog črna, neizmerna...

In jaz čakam...

S svojo lučko v srcu
zazidan sredi temin,
bolečin...

Čakam solnca, ki ga ne bo,
ker se pogreznilo je nebó
pregloboko v svoje sinjine,
da mi je postalo vseeno,
če dvoje solnc je ali nobeno.

Saj vem, da ko nova solnčna luč vstane,
njena moč znova me zmane. —

O, ljubica moja, zakaj?

Zakaj in do kdaj?

Istranka:

Život i nestajanje.

Lepa, gusta šuma crnila se na podnožju brežuljka. Bilo je tu drveća svake vrsti. Dizao je ponositu glavu starodrevni hrast, a malo dalje savijao je svaki povetarac slabe grane mlade i vite breze. Ovijao se je zeleni bršljan oko starog i istrulog stabla, kao da želi povratiti život svom prijašnjem drugu i branitelju i neće da ga samog pušta, nego ga grli i grli i sve nježnije obavija.

U šumi je bujao život. Ptičice su skakutale nestašno sa grančice na grančicu i pevale su veselo svoju pesmu. Slavuj je biglisao i biglisao, i budio u čoveku osećaj i misao da više ne pripada običnom svetu. Priroda je opajala.

Maleni je zečić naćulio svoje uške i prisluškuje pev ptica, bojažljivo se okrećući, neće li od koje strane doleteti smrtonosno zrno i satrti mu mladi život.

Šumom se je belila uska stazica. Najednom se pokaže usred šumskog zelenila rumeno lice mlade, jedre devojke. Stupala je lagano stazicom i zadivljeno promatrala krasotu prirode. Zaustavi se i pogleda u grm. Što ono tamo sušti i tiho, tiho cvili? Maleni zečić ulovio se u zamku i preti mu nesmiljena smrt. Devojci se sažali bedan, mali ulovljenik. «Ah, siromašni zečiću!» usklikne i oslobodi zečića, koji malo zastane, pogleda devojku svojim dobrim očima, kao da joj zahvaljuje i otrči poskakajući.

Ovo dobro djelo tako razveseli devojku, da zapeva svoju omiljelu pesmu. Pesa joj je prodirala iz srca, a zvučila je tako toplo i zanosno, da je slavuj zastao i začudjeno slušao mladu devojku, koja je kao vila nestašno i sva opojena skakutala šumom.

Prošlo je dosta vremena. Lepa, gusta šuma stajala je sada pusta. Žuto, uvelo lišće padalo je žalosno s drveća na zemlju. Zamukla je šuma, nema više onog tako milog i slatkog peva ptičica, nego se samo gdegde čuje muklo graktanje gavrana ili tužni cvrkut druge koje zaoštale ptice. Od vremena do vremena čuje se pucanje suhih grana po kojima trče šumske zverke.

A tamo na groblju crni se novi grob, sasvim svež i još nezarašten travom. Grob je to mlade, dobre djevojke, koja je tako rano uginula u cvetu svoje mladosti i ostavila u žalosti i tuzi svoje drage. Pa zar je baš ona morala umreti? Da, umrla je, kao cvetak u polju ofuren mrazom. Ledena smrt ne štedi nikoga. Gdje je mladost? Gdje je ljubav i veselje? Gdje je sve to? Zar je otišlo netragom s krasotom divne šume?!

Oj, lepoto zašto si tako prolazna?

Maleni zečić još se seća svoje dobročiniteljice, koja mu je spasila život. Pogledava na stazicu, koja je pusta. Naćulio je uši a u očima kao da mu se odrazuje nestala lepota šume i dobrotom devojke spašeni život.

A život je ipak lep i u ogoleloj šumi.

Gervais Drago :

Novo vreme.

Problem današnje Evrope je jedna od karakterističnih pojava onih epoha ljudskoga razvoja, kad su duhovi, u izvesnom vremenu, napeli sve energije, da onda, izmireni i nemoćni, zahire neko vreme u apatiji i skepticizmu.

Svetski rat, ta najkrvavija stranica u historiji sveta, iscrpio je snage čovekove, oduzeo mu sredjenost i mir, u kojem je pre živeo, izbacio ga iz stare kolotečine, te stvorio novi ambijent, nove prilike, drugačiji život.

On je gurnuo čoveka u šančeve, pokazao mu svu mizernost, svu tragiku njegova života, oduzeo mu veru u sve, pa i u samoga sebe.

On je izvukao jadnika iz njegove siromašne kućice, pokazao mu jedan novi, bogatiji svet i učinio od njega parvenija i snoba, koji pozna samo jedno: svoj «ja».

On je naučio ljude, da je egoizam i vlastita udobnost vrhovni princip života, kojemu imaju služiti.

Razrušio je sreću mnogih obitelji, ostavio milijone propalih karaktera, cele legije bogatih idiota, što siju seme prostitucije po celome svetu.

On je bacio u prah one stare, dobre ideje, kojima su se hranili naši stari i ostavio iza sebe kaos, u kojem treba da se snadju nove generacije.

* * *

Naše je vreme, vreme dizorijentacije. Čovek je izgubio glavu i zalutao u crne doline apatije i pesimizma, ili podignuo na pijedestal svoj vlastiti «ja» i njegovo zakonito dete — nemoral.

To je vreme, kad čovek gleda na svet kao na zgradu, koja se ruši, i nema snage, da to rušenje zaustavi. — Ono je slično dugom i beskonačnom polju, na kojem je sve oštećeno, te se ne zna, gde bi se počelo raditi. — U ovakovom vremenu luta se stranputicama, spoticava se, gubi.

A rezultat svega je pesimizam.

Pesimizam je dete našega doba i mi ga se moramo čuvati.

* * *

Ali proleće dolazi.

Na ruševinama rastu nove klice, a iz sadanjeg kaosa počće da se formira jedan novi život, jedan novi čovek sa novom ideologijom.

To će bit sretni kormilar, koji će svetu pokazat novi put i vodit ga k njemu, dok se opet ne iscrpe snage, dok opet sve ne klone, kao što je klonulo sada...

Jer su velike želje čovekove, ali je veći zakon prirodin.

* * *

Toga će čoveka gradit naša generacija.

Čoveka, koji će znat da se snadje u novom vremenu, čoveka, koji će poč u borbu sa novim idealima, idealima, koji će zagrejat čovečanstvo i označit mu put za nove decenije.

A za tu je zadaću potreban idealizam.

Idealizam i vera u bolju budućnost treba da prožme naše redove.

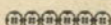
Dane crnih sumnja, zamenit će dani svetle vere.

Dane pesimizma, optimizam.

Dane apatije, dani bučnoga rada i železne volje.

* * *

Ovakovu će zadaću izvršit naša generacija, jer joj je tako odredila budućnost. Isto tako, kao što je odredila, da naši ocevi moraju umirat na ratištima.

N. N.:

Slavenska budućnost.

Srednje-evropska politička javnost u novije vreme sve se više bavi slovenskim, političkim, ekonomskim i kulturnim pitanjima. Dnevni listovi, razne revije i časopisi iz dana u dan sve više saopštjuju i komentarišu o stanju u pojedinim slovenskim državama. Slavenstvo se afirmuje i jača, to se приметно oseća na svim stranama. Naročito posle izvesnih važnijih političkih događaja u pojedinim slovenskim državama unutra i u njihovim međusobnim odnosima, srednje-evropska javnost našla je povoda, da malo dublje i ozbiljnije tretira slovensku današnjicu.

Slaveni su se našli u jednoj konstelaciji boljoj i povoljnijoj nego ikada dosad u historiji. Dojučerašnji robovi, koji su robovali tuđim zavojevačima, nalaze se, bez manjih izuzetaka, u svojim slobodnim državama. Slučaj velike slavenske Rusije, koliko god težak usled režima, koji u njoj vlada u poslednjem periodu, nije katastrofalan sa ruski narod. Sistemi su promenljivi, režimi padaju, samo je narod, samo je čovek nešto što večno ostaje.

Po svemu izgleda, da se Rusija oporavlja, da se budi i da ide napred. Danas je u mnogome drugojačiji režim no što je bio pre nekoliko godina. I Rusija mora da doživi uskoro svoj veliki preporodjaj u znaku nove, velike, slavenske demokratije.

Tada će Rusija a s njom i svi ostali slovenski narodi, učiniti nov krupan korak napretka na putu sjajnoj budućnosti, koja će rezultirati u novoj ljudskoj civilizaciji..

Radjaju se novi svetovi, a medju tim novim svetovima prvi, i najjači će da bude slavenski.

Danas još nepovezano i u bunilu posle robovanja, a pred novim svetlostima, slovenstvo će sutra da bude veliki moćni faktor.

Tako danas misle mnogi evropski publiciste i političari neslovenskog porekla. U redovima ovih nalaze se i krupnije državničke glave iz nedavne

prošlosti i današnjice. Naročito je velik broj takvih ljudiju medju Njemcima i u Srednjoj Evropi uopšte. Ti ne samo osećaju, da se diže Slavenstvo, nego su usled toga u velikom strahu. Neki od njih stoga počinju da daju planove i parole, kako bi se unapred parirala sutrašnja slovenska «poplava i supremacija».

Zato traže izdvajanje Rusije od Evrope t. j. od ostalih slovenskih naroda. «Rusija je kontigenat za sebe» — kažu oni. Drugi rade svim silama na tome, da postanu nepremostivi mostovi medju slavenskim narodima i u tome cilju upravljaju svoje politike i intrige.

Jer sloga medju Slovenima — gotova je opasnost za njih...

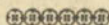
Mi vidimo da danas kooperišu i izdašno se pomažu svi neprijatelji Slavenstva u Evropi. Oni se pomažu i kooperišu i politički i ekonomski i kulturno. Pa i to im nije dosta. Oni iskorišćuju slabosti i nesvesne svadje. Trebalo je samo pratiti šta je pisala njemačka i mađarska štampa o unutarnjem razmiricama Jugoslavije, kad je Radić lutao po inostranstvu. Sa koliko se zloradosti očekivalo, da se nešto nepovoljnoga desi Jugoslaviji! A kad je hrvatska seljačka stranka prešla državnoj politici, onda je zajaukala sva javnost i od muke nije znala šta da radi. Pre preokreta u hrvatskoj selj. stranci, Radić je bio i «veliki» političar i «pravi» Hrvat, «mesija» itd., a posle preokreta odjedanput je on nazvan u toj vanjskoj javnosti «izdajnik» i «varalica», «šarlatan».

Isti je slučaj sa Bugarima. Ova javnost podržava onu bugarsku politiku, koja ide protiv Srba, koja je u svojoj suštini antislavenska, stara politika Ferdinanda Koburškog, a intrigira i bori se protiv svake one bugarske politike, koja bi radila na sasvim prirodnom zbliženju Bugara i Jugoslovena.

I sutra, kad bi se nešto Cankov preokrenuo — i on bi bio «izdajnik»...

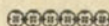
Zbliženje Čeha i Poljaka takodjer je nerado primljeno, a isto tako i rusko-poljski pregovori.

Medjutime Slaveni ne zdjavajaju. Oni črstvo veruju u svoju budućnost i žele da čovečanstvu dadu novu civilizaciju.

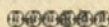
Budite dakle kao oni cvetovi, koji pogaženi daju lepši i jači miris. Bićete ovde nesretni, no znajte da nisu andjeli drugo negoli duše pravednih, koji su živeli u žrtvi a umrli u nadi.

MAZZINI.

Poznavati istinu, a ne ravnati po njoj svoja dela, zločin je, koji nebo i zemlja proklinju.

MAZZINI.

Branimir D. Jadranski :

Dijaško pismo iz Jugoslavije.

Prosvetna politika. — Pomanjkanje osnovnega šolstva, preveliko število srednjih šol. — Naraščanje inteligenčnega naraščaja v Sloveniji. — Nepričakovana demisijska pisma prosvetnega ministra.

Ljubljana, sredi novembra 1925.

Zadnje čase se pri nas mnogo piše, govori in razpravlja o prosvetni politiki in merodajni krogi posvečajo veliko pažnje ukrepom prosvetnega ministrstva. Poleg časopisnih razprav in polemik, sta v tem oziru posebno važni dve razpravi: ona v parlamentu, kjer so razni govorniki opozorili vlado na potrebo otvoritve novih osnovnih šol v kraljevini — in pa iz več ozirov zelo značilna razprava narodno-radikalnega kluba, ki se je na posebni seji, ob veliki udeležbi in zanimanju narodno-radikalnih poslancev, pečal s smernicami in temeljnimi načeli prosvetne politike. Tudi tu se je povdarjalo pomanjkanje osnovnega šolstva, nasprotno pa — v primeri s številom prebivalstva in z nezadostnim številom osnovnih šol — preobilico srednješolskih zavodov, posebno višjih. Radikalni poslanci so v splošnem soglašali z dosedanjo prosvetno politikou prosvetnega ministrstva, ki stremi za ukinjenjem vseh onih višjih gimnazijskih razredov, ki ne izkazujejo predpisanega minimalnega števila učencev; izrazili pa so obenem željo, naj bi se posebna skrb posvečala razvoju *strokovnega* šolstva in izboljšanju *nižjih* gimnazij.

Opozoriti moram namreč čitatelje «Našega glasa», da je prosvetni minister Vukičević ukinil samo v Srbiji 95 razredov srednjih šol (gimnazij), utemeljujoč svoje odredbe z nezadostnim posetom in primanjko vanjem sposobnih učnih moči. Tako so bili ukinjeni posamezni razredi ali celotna višja gimnazija: v Prilepu, Drventi, Jagodini, Prizrenu, Veliki Gradiški, Negotinu, Vranji, Aleksincu, Lenkovcu, Smederevu, Knjaževcu, Pirotu, Kavadarju, Iloku, Korenici, Veliki Stanici, Darovarju, Nišu i. dr. V Sloveniji edinole v Murski Soboti v Prekmurju (kar iz nacionalnih ozirov ne moremo odobravati, saj so se Prekmurci prvič oddahnili po dolgem in krutem madžarskem jarmu ter se prvič pričeli poučevati v slovenskem jeziku baš v zadnjih letih svobode).

Na prvi pogled se zdi to ministrovo postopanje čudno, neutemeljeno, nenapredno, skratka — neumljivo; toda če si predočimo splošno statistiko srednjega šolstva v Srbiji (in njo so te odredbe v prvi vrsti zadele), predvsem pa, če pregledamo tabele o posetu srbskih gimnazij, ki izkazujejo *nazadovanje*, se nam kažejo zgoraj omenjene ukinitve v čisto drugi, milejši luči. Upoštevati moramo namreč, da se je število srednješolcev v Srbiji, Črni Gori in Vojvodini, ki imajo skupno 90 srednjih šol, *znižalo* — v nasprotju s Slovenijo, kjer število narašča — za 3968! (V šol. letu 1923./24. je bilo vseh dijakov 30.608, letos pa le 26.640).

Morda bo vseeno kdo proti takemu postopanju, če zavzame namreč neko socialno stališče, če upošteva življenjske razmere staršev in njihovih otrok, ki so pri ukinjenju prizadeti, oz. če se vmisli v posebne lokalne razmere; toda na drugi strani moremo vendarle zaznati velik plus v tem ministrovem koraku, ki kaže, da stremi prosvetno ministrstvo — in to prvič po sedmih letih! — vsaj približno po nekem sistemu v prosvetni politiki, oziroma da se vsaj približuje sistemu, ki ga prosvetni minister mora upoštevati v pravilnem vodstvu svojega ressort-a, če hoče resnično dvigniti *ljudsko prosveto*. Čisto pravilno povdarja «Slovenski Narod» z dne 30. okt. t. l. potrebo *sistematičnega* prosvetnega dela, ko naglaša: «V našo prosvetno politiko mora priti sistem: čim več prosvetne akcije za narod, veliko manj intelektualcev, redukcija višjih zavodov in njihova kvalitativna izpolnitev, največja pažnja ljudski prosveti!»

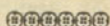
Iz «Popotnika» (pedagoškega in znanstvenega lista v Ljubljani) posnemam statistiko osnovnega šolstva v naši kraljevini, z namenom, da tudi številčno podkrepim zgoraj navedene besede «Slov. Naroda». Zanimiva je v tem oziru primerjava s Čehoslovaško. Dočim ima namreč Jugoslavija — s približno 13 milijoni prebivalcev in 248.000 km² površine — 7400 ljudskih šol, jih ima Čehoslovaška — s približno 14 milijoni prebivalcev in 142.690 km² površine — 10.070! Dočim pride v Jugoslaviji na 1 milijon prebivalcev samo 617 osnovnih šol, jih pride v Čehoslovaški — 714! Če bi torej hoteli dvigniti število šol v istem proporcu napram prebivalstva kakor je v Čehoslovaški, bi potrebovali okroglo 1200 novih osnovnih šol... Pa tudi glede kvalificiranih učnih moči stoji Jugoslavija daleč za bratsko republiko; v Sloveniji je sicer učiteljskega naraščaja preveč, a primanjkuje sposobnih učnih moči v Srbiji, Bosni in Hercegovini itd. Na tem polju čaka prosvetno ministrstvo še veliko dela, ki se je do sedaj, vsled notranje-političnih perturbacij, zanemarjalo. O potrebi tozadevne krepke akcije nam pričajo tudi besede nekega bosanskega poslanca, ki je opozoril na pomanjkanje osnovnega šolstva predvsem v Bosni in Hercegovini, kjer pride 1 ljudska šola komaj na 3144 prebivalcev, dočim so mnoge druge pokrajine, izvzemši še Južno Srbijo, na boljšem, kajti povprečno pride v vseh drugih deželah 1 šola na 1148 prebivalcev.

Če torej gledamo na omenjene odredbe o ukinitvi nekaterih srednjih šol s tega stališča, s stališča nekega principa, nekake usmerjenosti in enotnosti v prosvetni politiki, moramo postopanje ministrstva — na korist *splošni* ljudski prosveti — samo odobravati, četudi potem ne upoštevamo dejstva, da je pri ukinitvi igral posebno vlogo, poleg drugih činjenic, zlasti nezadostni poset dotičnih razredov, kakor sem v začetku omenil na podlagi statistike.

In v tej splošni statistiki se nam kaže še nekaj značilnega in zanimivega. Opaža se namreč prav v Srbiji razveseljiv pojav, da ni v tej pokrajini takega navala na gimnazije, kakor v nekaterih drugih okrožjih, na kar

vse šole v kraljevini podrede prosvetnemu ministrstvu, torej tudi strokovne: tehniške srednje šole, trgovaške akademije in trgovaške šole itd., ki spadajo pod kompetenco trgovaškega ministristva. Ali vse te govornice je zavrnil minister prosvete sam, ki trdi, da je bil edini vzrok demisije — odpor v vladnih vrstah proti njegovi prosvetni politiki, ki da jo je hotel izvesti popolnoma, brez ozira na levo in desno in brez strankarskih interesov. Izjavil je tudi novinarjem, katerim je orisal splošne prosvetne prilike v državi, da je pripravljen odstopiti od svojega koraka in na novo zasesti ministrski stol, ako tudi vlada odobri smernice njegove prosvetne politike.

Javnost se zelo zanima za te poslednje dogodke in je zelo radovedna na izid. Vsi pa uvidevajo resnost prosvetnih razmer in kolikor bolj se odlašala razčiščenje, tembolj bo postajalo prosvetno vprašanje — problem, ki bo zahteval odločnega in izobraženega moža za svojo rešitev, predvsem pa takega, ki bo vodil enotno in konsekvantno politiko, imajoč pred očmi splošno prosveto jugoslovenskega naroda! (Medtem se je položaj že rešil, ko je St. Radić vstopil v vladu kot prosvetni minister. Op. ured.).

Tugomil Ujčić : Srednješkolski život.

(Nastavak).

Vreme. — Telesne i duševne vežbe.

Vreme ne čeka nikoga. Ono se pckorava zakonu brzine i prolaznosti. Upotrebi ga dok si mlad i znaj ga ceniti. Koliko ima danas djaka, koje bismo morali nazvati večnim šetaocima, dosadnjacima itd.

Što ovakovi misle o sebi, ne znam. Budućnost njihovog života valjda im je sporedna. — Zašto da sada tratimo vreme? Pripravljajmo se marljivo za kasniji život čitanjem, vežbanjem, učenjem, extra školom. Jer svršiš li ti bilo koju školu i dobiješ li diplomu, opet ne ćeš biti dovoljno odgojen ni obrazovan. Treba posebno raditi..

Da i telo ne zaostane, za djaka je danas najbolje da se upiše u koje vežbalačko društvo. Tu usporedo vežba prisutnost duha, opreznost i pažnju. Nerazumno je, kad se koji djak kao lud baca na knjige, pa ih guta dan i noć, grbi se nad njima, još k tome možda i u prašnoj sobici. Mi trebamo zdrave inteligentne ljude, a ne na pô mrtve učenjake, koji kad svrše škole izgledaju zreli za mrtvački les.

Mnogi naprotiv teraju neumereno šport, zapostavljajući svoje duševne potrebe. To opet ne ide. Takvi obično postaju telesni atlete, a duševni kržljavci. Telo im je sve, a duša sporedna.

Da se izbegne ovim neurednostima i neumerenosti, i u jednom i u drugom slučaju potreban je za svakog djaka t. zv. privatni raspored sati. To je najbolji način kojim se postizava napredak. Odrediš si vreme za učenje, za čitanje, za šetnju, vežbe i to sve u takvom skladu tela i duše, da postaje život prava harmonija.

Stvara se zadovoljstvo, a volja se neobično jača.

Postavivši si raspored svaki će djak sa ponosom jednom moći da kaže: «Nisam uzalud gubio vreme u mladosti.» —

Specijaliziranje predmeta. — Odluka zvanja.

U prvim godinama srednje škole, djak vrlo retko očituje, u čemu stoji njegova snaga. Tek kasnije razvitkom duševnih sposobnosti i sazrevanjem razuma, stane se u djaku buditi posebno čuvstvo, koje oseća za ovaj ili onaj predmet. On se stane za njega jače zagrevati i najviše se s njime bavi.

Prema drugim predmetima, kao da oseća vlastitu reakciju. Jedan bi dao sav svoj život za glazbu, drugi za risanje, treći za mehaniku itd.

U takvim momentima spoznaje samog sebe, treba da smo oprezní, jer o tome ovisi kasnije naš život. Osećajući u sebi posebnu naklonost nekome predmetu, mi još jače uz njega prionimo — dakako ako nije štetonosan za nas — i terajmo ga do kraja. Ne klonimo u takvom slučaju. Tu treba dakako jake volje, koju se samo vežbanjem postizava. Poznam mnogo ljudi, koji su imali mogućnosti, da postignu ono, što im se najviše svidjalo, a kad tamo zašli su s puta i počeli se baviti nečim desetim. Slaba volja uništila je i onemogućila da se ostvari njihov prirodni poziv. Takvi ljudi promašiše svoju životnu zadaću s nemarnosti — a to je greh protiv samoga sebe.

U zadnjim godinama srednje škole nastojmo, da se čim više specijaliziramo, jer tek time možemo da koncentriramo svoju snagu, koju u protivnom slučaju rastresamo ne učinivši nikad ništa posebnoga. Time opet ne ću da kažem, da se moraš isključivo svojim pozivom baviti.

Umerenost u svemu uostalom neka bude princip našeg života.

Spoznaš li u sebi nagnuće k nekom predmetu ne krzmaš sa izbiranjem zvanja, pa makar bilo na tvom putu mnogo zapreka, nastoj da ih svladaš i da postigneš žudjeni cilj. Odluči već u zadnjim godinama svog školovanja kud ćeš kad svršiš, da možeš onda o svojoj odluci trezveno razmišljati i stvarati kombinacije.

Jer mnogi kad svrše neku školu, nadju se pred sfingom života, padaju u apatiju i život im postaje dosadan.

Društva. — Časopis. — Zabave.

Celi svet je danas jedno društvo, države su društvo, gradovi, sela itd. — pa zar da se djaci ne udružuju? Nema napredka onde, gde pojedinac radi. Marljivost, volja i natecanje razvija se najbolje u jednom društvu, gde se uzajamno radi.

U društvu se razvija najpre osećaj bratstva, sloge i saradivanja. Vlada jedna misao, jedan čin. U društvu se čovek nauči raditi, a ljubav do zajednice dobiva viši stepen.

Venac djaštva su organizacije. One su bile i bit će važni faktor u životu svakog djaka. U njima se obično ispoljuju pojedinci, kao svjetli primeri ostalima.

Time počinje da se razvija ono nevino natecanje među članovima na svakom polju rada, koje uvek donša dobre plodove, dižući u pojedincu svest dužnosti i rada, budeći poticaj i volju.

Držanjem predavanja jača se vežbanje lepog i solidnog sastavljanja 'ema, a profit sa strane slušaoca nije takodjer malen.

I govornička veština dolazi do svog izražaja, jer vlada sloboda i svakome se daje reč. — Debata je veoma uspešno sredstvo, kojim se oštri rasudjivanje i stalnost odluke. U raznim mišljenjima nastoji se doći do jedinstvenog — a tim vezanjem misli stvara se demokraciju društva.

Kruna jednog društva jest svakako časopis, u kojemu mogu i mučaljivi članovi da suradjuju i dodju do izražaja. Čim je oštija kritika sa strane redakcije lista, bolji su sastavci.

Društveni list je opet sredstvo, koje najbolje veže članove. On je slika društva, odraz mišljenja i rada članova. Tiska li se takav list, diže se ugled društva, a time i djački elemenat stupa u redove narodne inteligencije. List je djerdan, kojemu bi morao svaki sposoban član da pridonese biserno zrnce.

Da društvo opet ne postane zbor «mrtvih filozofa djaka», nužno je da dade u prilikama oduška i u zabavama, malim koncertima, priredjenim saradnjom dakako samih članova. Opet dolazim do pitanja muzike i pevanja, o čemu sam već rekao reč, i o deklamacijama, govorima i igrama.

Sila ima uvek, samo ako ima volje. Zabava je kao med, kao rosa što pada na umornu dušu i diže ju.

Lepi se spol, naime, kolegice ne smeju izostaviti (kao što se to gdegde dešava), jer je tek onda jedno društvo savršeno i prirodno, sudeluju li oba spola.

Opazilo se, da je rad uvek bolje napredovao, ako su u njemu bile prisutne i kolegice. Nerazumno odeljivanje porazno deluje, jer se u tom postupku gleda neko nepoverenje, a to je najstrašnije, jer se time ubija ponos u mladeži.

Mi ćemo jednom da budemo i članovi velikog svetskog društva, pa se prema tome moramo i vladati. — Žena je danas prilično veliki činilac u društvu, a njena emancipacija i sudelovanje u raznim granama života pokazuje, da se je stala više ceniti, i smatrati drugaricom u svemu.

Ples na zabavi je prava pesma mladosti, melodija i sklad lepih načina i finoća izraza. U njemu dolazi do izražaja i lepota tela, a što je lepo valja razvijati. Takt glazbe sa efektnim kretnjama tela ima u sebi nešto poetičnoga i harmonijskog. Zato se ples i igra ceni od davnine.

Ne tražimo u plesu mahnito okretanje sa oznojenim čelom i razvitom strašću, već estetiku zabave u granicama pristojnosti.

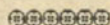
Nacionalno pitanje.

Danas djaštvo, inteligentna mladež jednog naroda, može da dovoljno reprezentira sam narod i da bude slika njegova. Pravo je rekao Ciceron: «Domovina je zdrava, ako joj je i mladež zdrava». — Jest — mladež joj je srce, žila kucavica na njenom telu. I bude li ona omlitavila i narod će da obamre. Njegovo srce ne će onako kucati, kako bi trebalo. A bude li podmladak živ i spreman na svaki valjani posao i narodu će da zastruji življe krv — pomladiće se. Djaštvo je i u historiji, a većim delom i danas, nosilac nacionalne ideje i pravi njezin propagator. — Setimo se na prošlo stoljeće.

U Italiji vrije «La giovane Italia», u Njemačkoj «Das junge Deutschland», — a da ne nabrajam ostale države. Misao jednog naroda, kao da je utelovljena u mladosti. U patnjama i boli kao da se traži lečnik - mladost.

Večnu vatru nacionalnog žara čuvaju u posvećenom hramu svojih duša mladi redovnici, koji se zavetovaše na trajnu ljubav prema domovini.

U zamahu idealizma, ali uz bok čistom realizmu, stupajmo i mi svesni Ciceronovih reči. Ne budimo fanatici, već promišljeni radnici na neobrađenom narodnom polju. Ustrajnost — ta krasna krepost, neka nam svetli na putevima tmine, a volja — njena drugarica, neka nas vodi kroz život.

(A. C—k.) Jesenska misel. (Joža). Večna melodija.

V jesensko jutro
so zaplakali vetrovi.
Zatožili —
Zaprosili,
da sem v boli
iztegnil svoje usehle roké
in zaplakal bolestno
v temo tega mrtvega dné,
o listje orumenelo,
kot dete bolnó
hudo.

V urah meglenih,
v vetru večernem
žice brnijo.
Glasove lovijo,
brez odmora
pesmi pojo, ki
skozi sedanost
volle oči
v preteklost teko.

Bernheim: *Hoteti, pravijo, je moči. Toda to je le pod dvema pogojema res: prvič, da hočeš edino to, kar je dosegljivo, drugič, da umeš hoteti. Hotenje namreč, ako naj kaj doseže, ne sme biti edino le napor tvojega duha, neka vrsta samotvorne napetosti tvojih živcev; take vrste hotenje lahko porabi vso svojo energijo brez uspeha ter se ob postavljenem cilju razbije.*

Dragovan Vinkov:

Škola života.

Većina ljudi prolazi kroz život ne mareći, da li je život dobar, da li bi se moglo drukčije živeti, prolaze ne misleći, da bi se život mogao poboljšati i dovesti u sklad sa ljudskom dušom. Mnogi i opaze nesklad između duše i života, ali se prilagode životu, jer se osećaju nemoćnima, da rastrgnu okove, kojim ih sapinju vlastite ugodnosti i prilike. Ali ima snažno razvijenih ljudskih priroda, koji ne mareći za neugodnosti i borbe ustaju da poprave oblike života, nastoje životu podati novi pravac, te nastoje otvoriti nove putove k usavršivanju čoveka. Takav je čovek kod nas g. *Miljenko Vidović*, koji je ustao u Sarajevu protiv sadašnjeg materijalističkog društva te se stavio na branik čistog moralnog života. On je uvideo, da su za sadašnje društvo izgubile moralne i etične vrednote svaki smisao, uvideo je da ljudi sve više i više gube iskru božanske ljubavi, a prevladjuje kod svih motiv materijalne koristi, stoga je započeo novi pokret, koji proučava ljudsku dušu, te nastoji moralno i etički obnoviti sadašnjeg čoveka. Da može to što lakše postići, g. Vidović se dao na prosvetno-uzgojni rad i na proučavanje današnjeg društva. Ustanovio je novi tip škole, koji je do sada u svih pedagoga pobudio interes, te se o tome mnogo i piše. Ta je škola za odrasle ljude, koji su sa silom prilika bili zaprečeni, da uče, te su bili bačeni iz kolotečine života. Ona je spasila ljude, koji su živeli radeći manualno te je od njih stvorila samostalne, moralne i plemenite značajevе, koji se sada nalaze (oko 25 njih) na sveučilištu. U toj školi za same dve godine manualni radnici, šegrti i drugi stiču toliku volju za rad, toliko duševni preobražaj i aperceptivnu snagu, da za kratko vreme od dve godine polože sve razrede gimnazije i ispit velike mature. Na čudo protivnika Vidovićevih, ti su djaci na mnogim jugoslavenskim gimnazijama položili sa izvrsnim uspehom veliku maturu. Pre nego razložim ukratko sistem te škole pogledajmo malo na sadašnje naše škole.

Kakav je djak naših škola? Kad se malo dublje zamislimo u psihu današnjeg djaka uvidet ćemo, da konačno sve radi radi mature. Maturalna je svedodžba onaj ideal, koji lebdi pred očima oca, kad daje sina u nauke, a djaku takodjer kroz celih osam razreda gimnazije. Svaku želju za osobnim usavršavanjem, za radom na izgradnji svoga karaktera zaprečuje školske radnje, koje kao Damoklov mač vise nad gimnazijalcem. A kad se djak pošteno nagnjavi i iscrpi i kad bude nato još radi kakve sitnarije poslan na mesto, zar može gledati onda u profesoru čoveka, koji mu želi dobro?! Najčešće se čuje među djacima: «Zašto da učim za sutra, kad ne ću biti pitan?» Kad bi znanje davalo užitka bez sumnje, bi djak, ne obazirajući se na to, učio, da čim više nauči. Ali *sistem sadašnje škole i valjana djaka samo upućuje na note*. Sadašnji djak ne oseća ljubavi do nauke i to je glavni razlog, zašto se ne može da ovde nauči više, nego što nauče djaci Vidovićeve škole u 2 godine. Da djak svlada množinu gradiva, koja je odre-

djena za gimnaziju, mora mu je profesor učiniti *zanimivom*, treba, da ga *oduševi za nju*, a to će se postići ako bude više *veselosti i duhovitosti* uveo u svoju nauku. Nemarnost djaka treba da marljivost i ljubav profesora nadvlada. Sama će se nauka možda i zaboraviti; glavno je da ostavi nekakvu naslagu u duši i ljubav do istine.

Pitaš li djaka čemu se kani posvetiti, a on će ti odgovoriti: «O svemu tome odlučuje matura! Videćemo kada prodjem.» Eto, djak ne pozna sama sebe, ne zna za što je najsposobniji, a i kako će da upozna svoje sklonosti?! Gde da nadje vreme za proučavanje sebe i usavršavanje svoga karaktera? Mora da punih osam godina buba znanje već gotovo, a on ne bi smeo da crpa znanje samo iz knjige, jer glavno iskustvo i znanje dobiva čovek ne u školi sadašnjoj već u prirodi, u životu. *Naše su se škole previše udaljile od života*. One uvadjaju djaka u život, koji nije nikad opstojao, uvode ga u znanje, koje on ne će moći u životu primeniti. One stvaraju od djačkog mozga jednu enciklopediju, koja nema nikakva saveza sa srcem i dušom; *stvaraju čoveka svestrano naobražena ali sa pustinjom u srcu i u duši*. Šta će nam takvi ljudi, koji rade sve samo po znanju, a ne vode brige o srcu ljudskom, ne mare za ljubav, moral i poštenje! Sve materijalno i intelektualno blago, može da unesreći čoveka, ako nije vodjen moralom i etikom. U školi sadašnjoj moralo bi više biti ostavljeno djaku, da se bavi stvarima, koje su prema njegovim individualnim sklonostima i talentu. Budući da se ne može djak baviti onime, što voli, on uništava u sebi ono individualno i osobito, što bi moglo da mu bude životno zanimanje. Ali budući da djak svršivši maturu, ne pozna svoje sklonosti, uči ono za što nije sposoban i tako mi imamo mnogo ljudi, koji nisu na svom pravom mestu. Treba više slobode! Slobodan rad, rad radi sama rada, *rad s ljubavlju donosi više, dvostruko više nego prisilan*.

Mi učimo mnogo stvari, koje a ma baš ništa ne vrede za naš unutrašnji život, i koje ne pridonese ništa k usavršivanju našeg karaktera. Od toga bi nas trebalo osloboditi i bilo bi više veselja, slobode i koristi.

Od nas se traži mir i slepa pokornost. Time se uzgaja samo robove, a ne samostalne ljude, koji će se u životu boriti.

U školu treba da se unese više *psihologije*. Glavno je, da se uzgoji čelik značaj i oplemeni srce, a ne da se napuni znanja. *Više ljubavi i veselja* treba da se unese u mračne školske sobe, više zraka, više svetla.

Nažalost se vrlo malo pazi na moral, glavno je i traži se samo da djak zna. Time se uzgaja učene lopove i Paskijeviće, a ne ljude, koji kane da vode narod.

Mi tražimo i molimo ljubavi od profesora kao cveće sunca, molimo slobode. Hoćemo da nam govori s katedre u prvom redu — *čovek sa srcem punim očinske ljubavi*, a ne plaćeni učitelj. Ako profesor nema dubokih, svetih čuvstava, ako nema zdrave nazore o životu i svetu uzgoj pogreši svoj cilj da stvara od djaka — uzgojene ljude.

Sve je to imao na umu g. Vidović, te je stoga i osnovao svoju školu. U tu školu za odrasle dolaze djaci i slušaju predavanja. Škola se deli u viši i niži tečaj. Ferije imaju od 15. jula do 15. augusta. Nastava se obdržaje u prostorijama osnovne škole na Miljacki. Tko svrši oba tečaja te škole s uspehom može polagati veliku maturu.

To je ukratko kazano njegova škola. Ali kad bi njegova škola samo to postigla, da izbacuje ljude na univerzu, to ne bi bilo mnogo. To nije svrha te škole. A niti je svrha, kako to predbacuju Vidoviću, da stvara moralne preživelle propovednike, koji beže od života. Ne, svrha je da stvara od ljudi značajeve, koji ne će klonuti pred životnim neprilikama, koji će biti kadri da živu onako, kako to dolikuje čoveku, kođa želi škola Vidovićeva da stvori. Budući uvidja g. Vidović, da je mnogima i mnogima krivo što su propali u životu to, što nemaju jake volje, što ne znadu vladati samim sobom, stoga se osobito nastoji u djaku *buduti energični duh* i pomoću odricanja ugodnosti *vladanje samim sobom*. Čovek treba da se oslobodi svih okova strasti, koje vitlaju kao perjem mladim ljudima. Djaka se nastoji odvratiti od niskosti i uličnjaštva, a potiče se ga da *teži u životu za idealima*, i da svuda seje sreću i radost. To se postiže pomoću socijalno-etičkih predavanja, koja su u vezi sa životom a nisu crkveni jezuitski vapaji za moralom. Sam Vidović postavlja pitanja, a djaci kušaju odgovoriti. Ako opazi krivo mišljenje, on ispravi i dovodi u vezu sa životom. Time šta on pazi na njihov razvitak očinskom ljubavlju, djaci su mu privrženi i ostaju uvek verni njegovoj ideologiji.

Djaci u ovoj školi ne rade prisilno već s ljubavlju. Predavač predaje o onome, što je prema pobudi i osećaju samih slušača, predavač nema odredjeni program rada, već pušta i samim djacima da sudeluju u izradivanju predmeta i plana, što ga kani predavač razložiti. U ovoj se školi nastoji uzimati sve što je u vezi sa životom, u njoj se *o životu* govori za život. Iz njegove škole ne izlaze materijaliste, koji nastoje da iskoriste druge u sebične svrhe, već onakvi ljudi kakvih baš i najviše treba. Izlaze ljudi koji osećaju za druge ljude, poznavaju svoj lični i tuđi život, a *ljubav i požrtvovanje* stavljaju na oltar života.

Vidovićeva škola je prava slika pčelinjaka, u kojoj je svaki marljiv kao pčela, radi i radi bez prestanka i na svom intelektu i na izgradnji svoga karaktera. Ovde se zajednički upituje sadašnje društvo, nastoji se učiniti život što lepšim i milijim, te svakomu je od njih svrha da bude što valjaniji član društva, koji će sa ljubavlju odbijati grube napadaje nemoralna sveta.

Škola, koja daje takve ljude, to je prava škola života.

Tone Peruško Petrov :

Nestručnost italijanskih učiteljskih škola.

Učiteljska je škola pretežno stručna. U njoj se čovek obrazuje za jedno određeno zvanje i mora u njoj da dobije barem elemente stručne spreme. U njoj mora da čovek prouči metodu uzgajanja, jer dobrom se metodom postizava skoro sve u uzgoju. Ali da se tu metodu može naučiti i po njoj raditi posle, iza svršenih nauka, mora čovek, da još u školi stekne potpuno teoretsko, a delomično i praktično znanje. Ali učitelju nije samo i jedino zvanje, da poučava i uzgaja decu, već je njegova dužnost, da bude i učiteljem celog sela. A da može to postići, mora u prvom redu, da i nešto uči o tome.

Pogledajmo najpre gradivo, koje se uči u jugoslovenskim učiteljištima, a koje se učilo i ovde, u našim krajevima, pre Gentilejeve reforme.

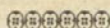
Od prvog tečaja, pa kroz sve četiri godine, učilo se gospodarstvo teoretski i praktično u školskim vrtovima. Učilo se živinogojstvo, agronomija, vinogradarstvo, maslinarstvo, povrćarstvo, pčelarenje, svilogojstvo itd. Sem toga učilo se knjigovodstvo i razni zadrugarški sistemi. Čovek je mogao, posle četirigodišnjeg učenja, da dodje donekle spreman u naša zapuštena sela. Znademo, da naš seljak, u mnogim krajevima, ne zna i neće, da racionalno obradjuje svoje polje, a osim toga nadje se uvek raznih špekulanata, koji na seljačkim ledjima podižu razne zadruge, koje kroz kratko vreme propadaju ili radi nepraktičnosti ili pak radi nesavesnosti špekulanata. Učitelj može tu, da učini mnogo, osobito, ako ima volje zato. On može, da kroz kratko vreme uvede u selo racionalno obradjivanje tla, pčelarenje, gde toga nema i da u mnogočem koristi narodu, koji, na kraju krajeva, i očekuje od učitelja, da ga pouči.

U talijanskim se učiteljištima za to djaci ne spremaju. Tu se uopšte ne spominje gospodarstvo, ni rad na selu. Čovek, koji svrši takovu školu, pa dodje na selo, a pre nije živeo u selu, neće imati pojma o seljačkom radu, životu i seljačkim potrebama. Po tome i otpada jedan deo učiteljevog rada, koji je osobito važan za naša sela. — Učitelj ostaje tudjinac u selu, a ko nema uspeha sa narodom i ko ga narod ne voli, tome je mnogo više ograničen i uzgojni rad u školi.

U talijanskim učiteljištima ne spremaju se djaci ni za sam rad u školi. — Psihologija i metodika, to su dve uskospojene nauke, bez kojih ne može ni zamisliti uzgajanje. Kako će učitelj da poučava dete, kad ne zna niti kojim redom se obnavljaju, spoznaje u njegovoj duši, te po tome ne može ni da zna kojim će mu redom davati gradivo. Ako ne pozna psihologiju, ne može ni da zna metodiku, t. j. način uzgajanja. A to su opet samo teoretska znanja, a sa samim tim teorijama ne može mlad učitelj, da podje samo-

stalno u školu. Još u učiteljištu mora, da se praktično vežba u poučavanju, kako će moći da primeni naučene zakone i da dobije i neku rutinu i subjektivne strane metode. — U jugoslovenskim učiteljištima uči se i psihologija sa primenom na uzgajanje, logika, opšta metodika, specijalna metodika, povest pedagogije, a što je glavno, zadnje se dve godine i prakticira u vežbaonici. Sa takovim teoretskim i praktičnim znanjem može nekako i mlad čovek, da se snadje, osobito ako ima i malo prirodnog dara za to zvanje.

U talijanskim učiteljištima uči se doduše i psihologija, ali u toliko koliko zaseca u filozofiju uopšte, a metodika, koja je glavni predmet učiteljskih škola, izbačena je, a biće da su je zamenili — latinskim jezikom. Kroz celo vreme škole, djak uopšte ni ne vidi praktičnog rada, a kamo li da sam poučava. Celih tih sedam godina školovanja izgleda kao neka priprava za daljni nauk, na pr. na univerzu, a ne kao spremanje čoveka za vršenje jednog poziva. Iz te škole izidje djak i dodje u selo, a da nema pojma o selu, a što je još gore ni o školi ni o uzgajanju. Razumljivo je da ne može imati ni uspeha, a u većini slučajeva pokvari i ono, što su drugi, pre njega postigli. Nastaje po tome potpuna dizorijentacija i kod učitelja i kod dece i kod naroda.

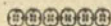
Tri stvari so, za katere je človek rojen — delo, bol in veselje.

Vsaka izmed teh treh vsebuje nizkotnost in plemenitost. Delo, je i nizkotno i plemenito; bol je i nizkotna i plemenita; veselje je i nizkotno i plemenito. Ti pa ne misli, da se izogneš pogubi teh stvari, če živiš brez njih. Tudi pravega življenja ni, ki bi ne imelo vseh treh. Delo brez veselja je nizkotno. Delo brez boli je nizkotno. Bol brez dela je nizkotna. Veselje brez dela je nizkotno.

JOHN RUSKIN.

Modri. Ne misli, da so to listi, ki vedo, kako velika je luna. Mišljeno je, da ti veš, kakšne so tvoje dolžnosti, bodisi mož, bodisi žena: da poznaš svoje dolžnosti napram očetu, napram svojemu otroku, svojemu sosedu, svojemu sosednemu narodu.

JOHN RUSKIN.

V E S T N I K

Našemu tovarišu Bergincu Vladimirju je umrla sestra. Zvestemu tovarišu in hudo prizadeti družini naše sožalje.

U. S. S. v J.

VI. redni občni zbor D. S. S. iz I. «Zora» se je vršil 26. septembra ob razmeroma dobri udeležbi članstva. Pač smo pogrešali — tovarišice. Zbor je otvoril predsednik s krepkim nagovorom, v katerem je poudarjal potrebo, da naše društvo še bolj agilno razvije svoje delovanje. Po kratkem orisu lanskega društvenega gibanja, je predal besedo tajniku. Iz tajniškega poročila posnemliemo, da šteje društvo 97 rednih članov in 23 gostov, da je imelo redno sestanke in seje ter bilo v stalnih stikih z bratskimi društvi. Sekcije, posebno mandolinistična in športna, so živahno delovale. Ker so tudi ostali funkcionarji vestno vršili svojo dolžnost, sta predlagala revizorja po kratki kritiki odboru absolutorij (preds. in taj. s pohvalo), kar je članstvo sprejelo.

Pred volitvami je povzel besedo tov. Branko ter v kratkih in jedrnatih besedah razložil naš program, sprejet na letošnjem o. z. U. S. S. v I. Z njegovo priznano ognjevitostjo je povdaril glavne misli našega dela, ki naj velja napredku, gospodarski osamosvojitvi in narodni povzdigi našega naroda. Po njegovem govoru, ki je bil burno akklamiran, se je vnela živahna debata. Tov. Zorko kaže na prepad, ki vlada danes med našo inteligenco in proletarijatom ter poziva tovariše, da naj skušajo stopiti v stike z delavstvom ter ga rešijo internacionalnih vod.

Po kratkih izvajanjih tov. Lupinca, odobri občni zbor z vsemi, proti petim indiferentnim glasom, program U. S. S. v I.

Slede volitve. Tov. Branko odstopa, ker se želi udeleževati na drug način. Novi predsednik in ostali odbor nam garantira, da bo «Zora» i v četrtem letu svojega obstoja častno vršila svojo nalogo. Končno moramo enkrat izjemoma pohvaliti discipliniranost članstva, ki je 2 in pol uri sledilo poteku občnega zbora. Le tako naprej, Zoraši, uspeh ne bo izostal.

«Naš glas» smo sprejeli z velikim veseljem. Žalibože pa zanima samo nas. Od drugod ni odziva. Ozigu želimo obilo uspeha.

«Zora».

VII. Kongres Saveza jugoslovanskih srednješolskih združenj. Iz daljšega poročila v «Vidovdanu» 5.—10. številka posnemljemo sledeče poročilo:

Savez jugoslovanskih srednješolskih združenj se je ustanovil l. 1919. v Celju. Savez, ki zastopa med srednješolci idejo popolnega narodnega in državnega edinstva, je širil nekaj let svoj nacionalni in kulturni

program ter si je zlasti v južnih krajih države s svojim poslanstvom pridobil mnogo zaslug in simpatij. Kongresi, ki se vršijo v glavnih šolskih počitnicah, so bili tri leta složna in sijajna manifestacija srednješolske mladine za nacionalno, kulturno in napredno misel. Toda na četrtem kongresu l. 1922. so našla odziv že takrat razširjujoča se separatistična gesla. Prejšnjih organizatorjev ni bilo več v srednješolskih vrstah, nove sile so pa bile pod vplivom dnevnih gesel. Nastala so prerekanja in notranja borba o narodnosti, jeziku in pisavi. In ni čuda, da je Savez propadal. Kriza je dosegla svoj višek na petem kongresu, kjer je nastal prelom: prišlo je do dveh savezov. Toda že naslednje leto, na VI. kongresu, je prišlo do združitve, zlati s pomočjo slovenskih delegatov, ki so vztrajali in vodili borbo na stališču čiste jugoslovanske ideje.

Savez je nanovo oživel, oživela so vdruženja in glavno glasilo «Preporod». Najmočnejše se je razvilo gibanje v Sloveniji in društva so ustanovila kot nekako pokrajinsko centralo župo S. J. S. U. za Slovenijo s sedežem v Ljubljani. Župna organizacija je pokazala svojo moč o Binkoštih, ko se je ob mnogobrojni udeležbi članstva in delegatov vršil njen prvi občni zbor. Tedaj so tudi delegati sklenili, da se zopet dvigne k stari sili savez, ki kljub pomlajanju društev ni razvil nobenega delovanja. Kot je bil savez zasnovan iz Slovenije, tako naj ga tudi sedaj slovenska društva postavijo na noge. S tem sklepom so šli slovenski delegati v Beograd na VII. kongres S. J. S. U.

Kongres je začel 6. julija v dvorani nove univerze v Beogradu. Navzočih je bilo ob otvoritvi 41 delegatov; manjkali so pa Hrvatje, med zborovanjem so prišli še nadaljni delegati, tako da je njih število narastlo na 67; poleg tega je bilo mnogo članov-nedelegatov.

Predsednik Saveza je podal ob začetku poročilo, iz katerega je bila razvidna trnjeva pot centralne uprave; saj še pravil prosvetno ministrstvo ni hotelo potrditi, dokler ni prevzel ministrstva Pribičević. V svojih izvajanjih je predsednik govoril o saveznem glasilu in o dobri organizaciji župne uprave za Slovenijo. Po njegovem poročilu se je vnela burna debata, v kateri so govorniki ostro kritizirali malomarno upravno poslovanje; končno je bil odklonjen absolutorij in izvoljen drug kongresni predsednik. Tekom zasedanja so delegati odobrili nov poslovnik, ki natanko uravnava in določuje savezno upravno delovanje.

Sprejeta je bila tudi resolucija, ki obsoja letno sezono, ki naj bi bila nekaka «Cankarjeva sezona», s tem delom našega avtorja upravo prejšnjega odbora in ki postavlja Savez na narodno in državno jedinstvo ter obsoja separatistična stremjenja. Ta resolucija je bila izročena prosvetnemu ministru.

Končno je bil izvoljen nov centralni odbor. Članek končuje z mislijo, da je bil to mejnik v srednješolskem nacionalnem pokretu in da bo v bodočnosti Savez napredoval, za kar je porok navdušenje na kongresu navzočih delegatov.

Kongres ukrajinskega dijaštva. Začetkom julija l. l. se je vršil v Podjebradu (ČSR) drugi kongres centralne zveze ukrajinskega dijaštva (C. E. S. U. S.), ki se ga je udeležilo 74 delegatov, zastopajočih 20 združenj s 3846 člani. Častnim predsednikom je bil izvoljen prof. dr. I. Schowhenis, rektor ukrajinske poljedelske visoke šole v Pobjebradu. Kongres je nato obširno razpravljalo angleškega, belgijskega, italijanskega, francoskega, čehoslovaškega, nemškega, švicarskega in švedskega dijaštva kakor tudi C. I. E. (Confédération Internationale des Etudiants. O mednarodni dijaški zvezi bomo poročali na tem mestu v prihodnji številki. Opomba ured.)

Kongres je razpravljalo o organizatornih vprašanjih, posebno o pritegnitvi izven zveze stoječih ukrajinskih dijaških društev ter pri tem poudarjalo svoj nepolitični značaj. Kongres je nato obširno razpravljalo o položaju Ukrajincev v poljski državi. Govorniki so poudarjali težak položaj ukrajinskega šolstva. Ukrajinske univerze v Lvovu poljska vlada noče niti priznati niti dovoliti. Vkljub temu je ta ukrajinska inštitucija pokazala veliko uspehov in s tem eksistenčno pravico. Kongres je dalje protestiral tudi proti neupravičeni ukinitvi ukrajinske stolice na černoviški univerzi. Kongres je zahteval ustanovitev «Sveta ukrajinskega visokošolstva», ki naj bi ga tvorili zastopniki profesorjev na ukrajinskih univerzah, zastopniki važnih kulturnih zavodov in zastopniki ukrajinskega dijaštva. Končno je kongres obravnaval gospodarski položaj dijaštva in ukrajinske univerze.

Po «Vidovdanu».

Slovanski dijaški tisk. Izmed Slovanov imajo Čehoslovaki 13 revij (Studentsky Vestnik, Studentska Revue, Mladé Slovensko, Volnost Studentsky časopis, Péce o studentstvo, Vse hrd, Vir, Povasky student, Vykrik, Studentski Obzor, Jitro, Život) Ukrajinci imajo 9 revij (med njimi Studentskij Vestnik). Rusi 11 (med njimi Studenecskije Godi, Praga). Poljaki 5 (med njimi Wiadomiosci Akademickie).

LISTEK.

Jakob Ruda. Znova Cankar na našem odru. Dramatsko društvo v Gorici je otvorilo svojo

letno sezono, ki naj bi bila nekaka «Cankarjeva sezona», s tem delom našega avtorja dne 7. t. m. v dvorani Trgovskega doma v Gorici.

Pri naši publikli ni bilo videti razumevanja, razen izjem seveda. Dramatsko društvo je želo priznanje za svoje podajanje, če mu je namen ploskanje publike, in vrhu tega še nerazumevajoče, je društvo doseglo svoj namen, če pa hoče učiti in vzgajati, si ne more laskati, da je doseglo svoj uspeh. Morda smo v svoji dobri veri preveč pričakovali, toda kar so nam nudili, nas ne more zadovoljiti. Ker je naša kritika zadovoljna z vsem, čutim potrebo, da povem odkrito besedo o tej predstavi, ki je šla preko odra kakor lena, mrzla megla. Bili so trenutki, ko je zgedalo, da oživlja, toda samo trenutki, kajti koj nato je zopet zašlo v meglo. O kakem stopnjevanju niti govora, zato ni bilo opaziti nobenega viška niti v celoti niti pri posameznih (razen Dolinarja, ki je podal svojo vlogo res nad vse pričakovanje.) Izgovorjava, dasi umljiva, vendar nepravna in tudi napačna. Konce stavkov so peli ali celo sekali, kar je dalo govoru značaj slabe šolske deklaracije (Košuta, Dobnik, Broš, Marta, Justin, včasih tudi Alma). Cankar pravi nekje: ...«ne sme se črtati niti ena beseda niti popraviti! Niti vejica! Zakaj v dialogu je vse ležeče.» Igralci pa niso črtali samo besed, stavkov, veje in še važnejših ločil, ampak jih celo svojevoljno prestavljali, da so celi stavki in celo dialogi zadobili povsem drug smisel. Na naših odrih mora biti režiser obenem tudi dramaturg. Ne vem, ali je g. režiser (A. Kozman) to prezrl ali pa ni bil kos svoji nalogi. Velik del krivde na slabem igranju nosi brezdvomno on, ker ni znal pravilno razdeliti vlog. Bile so še druge aranžersko-režiserske napake, katerih je bilo posebno mnogo opaziti pri skupinah, ki so bile vse medle in neizrazite. Tako ni bilo zapaziti koncem drugega in tretjega dejanja onega razpoloženja, ki mora odgovarjati dejanju. Tudi statisti morajo postaviti na oder celo osebnost, ne pa fingirati samo kot kip. Da se to izvede, je seveda stvar režije. Te in mnogo drugih važnih stvari je režija opustila, kar pač kaže, da režiser ni bil kos svoji nalogi.

Scenerija lična. Maske neokusne, deloma pretirane, večinoma pa neodgovarjajoče (razen Alme in Ane).

Jakoba Rudo je podal g. Košuta (nadomestnik g. Bratuža) povsem nesamostoino. Kopiral je v vsem g. Skrbinska in ne dobro (opazka iz publike: Landrou kopira slabo izdajo Skrbinska. — Bil je namreč v maski drugi Londrou). Bilo bi dosti bolje, da bi podal svojo osebno kreacijo, četudi slabšo. Da bi svojo vlogo razumel, ne morem reči. Ruda je gmotno popolnoma propadel, zaveda se, kako pobalinstvo je v stanu napraviti, čuti, da tiči v njem neka skrita podlost

in ničvrednost, boji se poštene besede, dasi si je želi, zaveda se, da mu lahko vsak, da bi mu moral vsak pljuniti v obraz itd. Ne vem, kako je to umel g. Košuta, kajti njegov Ruda je bil oblasten, robat in le tuintam malce obupan. Njegova igra ni prišla do viška, ker se je v prvem dejanju povsem izigral, žal, brez efekta, in ni imel pozneje, ko je bilo treba, nuditi ničesar več. Radi tega je bila njegova igra padajoča in bi padla pod ničlo, da ga ni podpirala teatralnost, ki ga je vsaj deloma vzdrževala na stopnji, na katero se je bil postavil, kar pa je zgledalo kot hlastanje za efektom. Seciranje vesti in vizija v drugem dejanju sta bili popolnoma zgrešeni. Mislim, da se s samimi grimasami ne pokaže dušne prenapetosti (konec v drugem dejanju). V tretjem dejanju ni bil niti zdalek oni Ruda, ki je odločen, da mora tako biti in je najbolje, da se tako zgodi, kajti danes ali jutri je končno vseeno, priti mora. Človek, ki obračuna z življenjem in gre počivat, naredi to iz lastnega prepričanja ali iz blaznosti. O Cankarjevem Rudi pa ni mogoče trditi, da bi bil blazen, kakor je bilo razvidno, da ga je hotel podati g. Košuta. Dalje ne zadostuje, kot je omenjeno, telesne in dušne pojave nakazati s samo gesto. Če je komu mrz (kot je Rudi), mu ni samo tisti trenotek, ko to pove; če se kdo boji ali če si želi česa, posebno noči in teme, ni to pojav sekunde. Publika je bila z njim zadovoljna in je dala tudi duška temu.

Ana (g.čna N. Juгова) je bila ena izmed dobro izvedenih vlog. Vendar mora biti dekle, ki se zaveda, da so jo napravili bankovci duševno zrelejšo. Njena otroška naivnost ni bila na mestu. Ona se zaveda, da se žrtvuje za očeta, za dom in teto Marto, dasiravno ji njena ljubezen do Dolinarja brani to žrtev in to mora priti do izraza, kar se pa ni zgodilo. Imela je mnogo lepih momentov in napravila je, kar je bilo v njeni moči, da ni bilo več, ni njena krivda.

Marta (g.čna Kosova) je imela nekaj posebnih momentov, kar jo je v splošnem rešilo. Zelo drzno je bilo dati ji prvič tako vlogo, ki zahteva rutinirano igralko. V maski in obleki zelo slaba.

O Brošu (g. Živec) se ne da govoriti. Svoje vloge ni razumel niti malo; radi tega pač ni mogel napraviti nič. Baje je bil primoran prevzeti vlogo in se je sam zavedal, da ni zanjo. Zato mu bodi odpuščeno.

Dobnik (g. Vendramin) ni razumel vloge. Hotel je pokazati, da je mirna in razodna oseba, z monotonostjo. Povspel se sploh ni nikamor.

Dolinar (g. Krašna), edina oseba, ki je svojo vlogo popolnoma razodela in je dobro podala. Njegovi prehodi so bili izvedeni s posebno fineso, kar se je tembolj opazilo, ker so drugi prezrli vse prehode in stopnjevanja oz. padanja. Zato mu je publika pri-

redila pri odprti sceni prisrčne ovacije. Oživljal je skoro celo igro, le žal, da se mu ni posrečilo, da bi pokazal kontrast med seboj in ostalimi, kakor je želel. Toda to ni bila njegova krivda.

Ne smem prezreti Alme (g.čna Kledejeva). Podala je svojo partijo z razumevanjem, z živahnostjo in trmo razvajene edinke, ki pozna samo svojo voljo.

Druge vloge, odgovarjajoče glavni zasedbi, medle.

Dramatično društvo se torej s to uprizoritvijo ni postavilo. Časten večer našemu najboljšemu: Ivanu Cankarju bi zahteval večje pažnje. Tako pa je bilo malo in še to klaverno. Tudi bi «Hlapci» bili mnogo bolj priporočljivi za goriške kroge ali pa «Za narodov blagor».

M. B.

Politeama Rossetti. Ravnokar se zaključuje v tem gledališču običajna jesenska operna sezona, ki nam je nudila letos, pod spretnim vodstvom kapelnika Angelo Ferrari-ja, dokaj umetniškega užitka. Angelo Ferrari, ki je tržaškemu občinstvu dobro znana osebnost že izza drugih sezon, je pripomogel veliko k vspehu letošnje sezone. Kljub pomanjkljivosti aparata, ki ga je imel na razpolago, nam je zamogel nuditi vsa dela répertoire-ja v gotovini umetniški višini. Sicer nam je jamčil uspeh že v naprej pester répertoire in pa izbran gledališki ensemble, vendar nam je nudil potek sezone prijetno iznenadenje.

Sezona se je otvorila z Gounod-jevim «Faustom». Charles Gounod (1818—1893.) najboljši francoski skladatelj preteklega stoletja, je dosegel s «Faustom» svoj višek. S svojimi nesmrtnimi melodijami si je osvojil srca občinstva in tudi topot je žele običajne uspehe. — Giuseppe Verdi (1813. do 1901.), največji italijanski skladatelj, je bil v letošnji sezoni zastopan z dvema deloma: «Un ballo in maschera», ki je vzbudil zanimanje vsled prisotnosti pevca svetovnega slovesa, baritonista Galeffi-ja in pa «Rigoletto» v izrednih predstavah baritonista Franci-ja, ki razpolaga z mogočnim glasom. Verdi je bil že od nekaj ljubljence občinstva ter je tudi letos dosegel lepe vspehe. — Sledili ste «Gioconda», glavno delo Amilcara Ponchielli-ja (1835.—1886.) in pa «Africana», Meyerbeera (1781.—1864.), ki se ni igrala v Trstu že preko 33 let. — Višek sezone pa je značil «Andrea Chénier», italijanskega skladatelja Umberta Giordana ki je očaral občinstvo mnogo po zaslugi izrednega tenorja Volpi-ja. — Kot zadnje delo sezone se je igrala, prvič pred tržaškim občinstvom, «Anna Karénina», italijanskega skladatelja mlajše generacije, Iginija Robbiani-ja, ki je doživela, kljub problematičnosti moderne glasbe, prisrčen uspeh.

h. š.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Cvetoslav: Tvoj prispevek „Iz mraka bolečin“ je sicer dobro došel, vendar ga sedaj še ne moremo objaviti. Pisal Ti bom, zakaj ne. Ostalo ni za tisk.

Igor: Članek o „alkoholizmu“ je še v koš. Pa Te prosim, da pošlješ, kar si obljubil.

Cešinsky: ^{Sveže} Tvoje obljube še nisi izpolnil. Prosim Te, da....

Drago G.: Dobiš kmalu pismo.

*****

LISTNICA UPRAVE.

Vse zaupnike prosimo, da nam poravnajo čimprej naročnini 1. in 2. številke, ker le z rednim plačevanjem našega glasila bomo lahko vztrajali pri izdajanju. V prvi vrsti bi morali opomniti zaupnike Opalje in Kranja.

Obenem prosimo vse tovariše in prijatelje, da se ob vsaki priliki spominjajo našega lista.

*****

Za tiskovni sklad so darovali:

Tov. Ravbar Hinko Lit. 5.—; tov. Gašperčič Vladimir Lit. 2.—; Mandolinisti „Zore“ Din. 40.—; tov. Gržinič Željko Lit. 4.—. Vsem najprisrčnejša zahvala!

hočem še opozoriti. Pa ne samo, da ni navala, ali vsaj stabilnosti napram lanskemu šolskemu letu, marveč celo nasprotno: Srbija zaznamuje padec tovrstnega inteligenčnega naraščaja! To je pojav, ki se ga moramo samo veseliti, kajti videti je, da se je srbska mladina, uvidevši preveliko naraščanje intelektualcev, napotila na strokovne, praktične šole. In to pomeni veliko, ne samo za Srbijo, marveč na splošno, za celo državo, ker se obratno v mnogih okrožjih *pojavlja strah pred novim brezposelnim proletarijatom*, intelektualnim proletarijatom, kajti upoštevati moramo, da je danes v Jugoslaviji, po statistiki prosvetnega ministrstva, samo gimnazij in realnih gimnazij ter realk — 175, poleg drugih srednjih šol (ki jih je menda skupno z gimnazijami 1115) in 41 učiteljišč ter natrpanih univerz!... Potem ni čuda, da se že v vrstah inteligenčnega naraščaja samega pojavlja skrb za bodočnost, posebno v Sloveniji. Tako se je n. pr. *zvišalo* število učencev in učenk na *devetih* srednjih šolah v ljubljanskem okrožju (ki ima 5 realnih, 3 delno oz. popolno humanistične in 1 realko) za 276! Letos je na teh zavodih vpisanih skupno 4239 učencev oz. učenk, napram lanskim 3853.... Nekateri razredi so prenapolnjeni; so paralelke, ki štejejo do 60 (!) učencev. — Jasno je, da je tako visoka frekvenca iznenadila in vznemirila. Vznemirljiva pa je tudi inflacija srednjih šol po — nežnem spolu. V ljubljanski oblasti se je povečalo število dijakinj za 210 (od 706 na 916!). Kar se tiče žensk, ni nič boljša Srbija, kjer izkazujejo nekatere *ženske gimnazije večji poset* nego moške. Tako ima največ posetnikov oz. posetnic izmed vseh gimnazij v Srbiji — *ženska* (menda II. drž. realna gimnazija v Beogradu!

In vendarle primanjkuje v Srbiji kvalificiranih učnih moči, kakor to tudi Vukičević povdarja pri svojih ukinitvah. Na vsak način je to zamotan problem, ki se mi zdi bolj maščevanje radi *neenotne prosvetne uprave*, o kateri dosedaj v Jugoslaviji niti duha ni bilo, kakor pa nekaj izrednega, česar bi sploh ne bilo mogoče razumeti. Greh na teh razmerah nosi sploh vsa dosedanja prosvetna politika, vzrok pa jim moramo iskati v notranjih, strankarsko razpaljenih bojih, ki so dvigovali strankarske, egoistične interese nad interese celokupnega naroda.

Kot sem v začetku omenil, se zdi, da je prosvetni minister Vukičević spoznal in pravilno pojmoval prosvetne razmere v državi. Mislim tudi, da je prvi minister v svojem resortu, ki je uvidel potrebo enotnosti in gotovega sistema v prosvetni politiki. In radikalni poslanci so v celoti odobrili njegov načrt. Drugače pa drugi ministri, torej vlada sama. Tako je prišlo iz Beograda poročilo, da je prosvetni minister demisijoniral.

Jasno mora biti, da so se o tej nepričakovani demisiji širile različne govornice, ki so si seveda često nasprotovale. Nepričakovan se je zdel ta poslednji Vukičevićev korak še tembolj, ker mu je, kakor omenjeno, radikalni klub podelil zaupnico. Zato so bili mnogi mnenja, da je njegova demisija političnega značaja. Drugi zopet so namigavali na spor med Vukičevićem in ministrom za trgovino in obrt, ker da je zahteval prvi, da se sploh